

Yhteistyöministerien rajaeste- ja liikkuvuusselonteko Pohjoismaiden neuvoston istuntoon 2018

Sisältö

Yhteistyöministerien rajaeste- ja liikkuvuusselonteko Pohjoismaiden neuvoston istuntoon 2018	1
1. Johdanto	2
2. Pohjoismaiden välistä liikkuvuutta koskeva toimintasuunnitelma ..	2
3. Rajaesteiden poistaminen Pohjoismaiden välillä	4
4. Uusi toimeksianto	4
5. Nykyisten rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen	5
6. Uusien rajaesteiden ehkäiseminen	6
7. Neuvontapalvelujen lisääminen ja tehostaminen	7
8. Muut panostukset 2017–2018	8
Liite 1 – Rajaesteneuvoston priorisoimat rajaesteet	11
Liite 2 – Sektorien selonteot.....	21

1. Johdanto

Integraatio ja liikkuvuus ovat olleet pohjoismaisen yhteistyön keskeisiä tavoitteita jo pitkään – myös ennen Pohjoismaiden ministerineuvoston perustamista. Esimerkiksi Pohjoismaiden lainsäädäntöyhteistyöllä on jo ennen 1900-luvun alkua käynnistyneet pitkät perinteet. Liikkuvuutta koskevat perussopimukset – passiunioni, yhteiset työmarkkinat, sosiaalipalvelusopimus ja yhteiset koulutusmarkkinat – ovat merkittäviä tuloksia virallisen pohjoismaisen yhteistyön alkutaipaleelta toisen maailmansodan päätyttyä.

Rajaesteiden murtaminen on ollut etenkin 2000-luvun alusta lähtien keskeinen osa pohjoismaista yhteistyötä, ja ”Rajaton Pohjola” on ollut sen tavoitteena jo monen vuoden ajan.

Pääministerien visio Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena – joka julkaistiin Ahvenanmaalla syyskuussa 2016 pidetyssä pääministerikokouksessa – on sopusoinnussa pohjoismaisen yhteistyön tähänastisen kehityksen kanssa. Pohjoismaiden välinen liikkuvuus ja integraatio ovat pohjoismaisen yhteistyön kantavia tekijöitä. Ilman Pohjoismaiden välistä suurta liikkuvuutta maiden tiiviin yhteistyön pohja heikentyisi. Senkin vuoksi hallitusten välisen yhteistyön tulee edistää Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden hyviä edellytyksiä.

2. Pohjoismaiden välistä liikkuvuutta koskeva toimintasuunnitelma

Yhteistyöministerit (MR-SAM) antoivat edellä esitetyn nojalla Rajaesteneuvoston toimeksiannon uudistamisen yhteydessä syksyllä 2017 pääsihteerille tehtäväksi laatia ehdotuksen toiminta- ja raportointisuunnitelmaksi, jonka tavoitteena on lisätä Pohjoismaiden välistä liikkuvuutta (vrt. pääministerien visio Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena).

Pääsihteerä käynnisti MR-SAMin päätöksen pohjalta selvityksen Pohjoismaiden ministerineuvoston nykyisistä Pohjoismaiden välistä liikkuvuutta edistävästä toimista. Selvityksestä käy ilmi, että Pohjoismaiden välinen liikkuvuus on jo nykyään suurta ja että maat kokevat alueen hyvin integroituneeksi.

Selvitys on luettavissa osoitteessa:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-5269>

Ennakoivan toimintasuunnitelmaehdotuksen pohjaksi pääsihteerä pyysi eläkkeellä olevaa Norjan entistä Kööpenhaminan-suurlähettilästä Ingvard Havnenia laatimaan tulevaisuuden mahdollisuuksiin keskittyvän raportin, jossa lähtökohtana on edellä mainitussa selvityksessä esille tullut hyödyntämätön potentiaali sekä pääministerien visio. Raporttia laatiessaan Havnen on keskustellut asiaan liittyvien toimijoiden kanssa tammi–huhtikuussa 2018 kaikissa Pohjoismaissa sekä Ahvenanmaalla, Färösaarilla ja Grönlannissa.

Ingvar Havnenin raportti on luettavissa osoitteessa:

<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1209995/FULLTEXT01.pdf>

Havnen on käynyt useita keskusteluja yhteiskunnan eri alojen edustajien kanssa eri puolilla Pohjolaa ja muotoillut siltä pohjalta 16 ehdotusta Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden ja integraation lisäämiseksi pohjoismaisen identiteetin ja pohjoismaisten kielten, digitalisaation, elinkeinoelämän, työelämän ja koulutuksen, lainsäädännön, liikenteen ja terveyden aloilla sekä Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävän liikkuvuustyön rakenteen osalta. Havnenin ehdotukset:

1. Merkittäviä lisävaroja Nordplus-budjettiin etenkin lapsiin ja nuoriin kohdistuviin panostuksiin
2. Pohjoismaiden yleisradiokanavien ohjelmat saatava näkyville digitaalisilla alustoilla ympäri Pohjolaa mahdollisimman laajasti
3. Suomen, Ruotsin ja Norjan yleisradiotoimijoiden tulee selvittää Pohjoismaiden yhteistä saamelaista yleisradiopalvelua koskevaa asiaa
4. Yhteinen haku vuoden 2030 talviolympialaisten järjestämiseksi
5. Kansallisia sähköisiä henkilötunnuksia tulee voida käyttää kaikissa Pohjoismaissa vuoden 2020 loppuun mennessä
6. Parempaa yhteistyötä rakennusmääräysten ja -standardien yhtenäistämistyön parissa
7. Koulutusten, ammattipätevyyksien ja auktorisointien vastavuoroinen tunnustaminen
8. Uutta lainsäädäntöä laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden Pohjoismaiden lainsäädäntö uusien rajaesteiden estämiseksi
9. EU/Eta-sääntöjen samankaltainen täytäntöönpano Pohjoismaissa
10. Pohjoismaiden koordinointi kansallisten liikennesuunnitelmien laadinnassa
11. Liikennepolitiikan ministerineuvoston perustaminen uudelleen
12. Asiantuntijaryhmän nimeäminen Pohjoismaiden tulevan liikenneinfrastruktuurin selvittämiseksi
13. Kalliiden lääkkeiden yhteinen hyväksyminen ja yhteishankinnat
14. Vahvempaa pohjoismaista yhteistyötä kliinisten tutkimusten parissa
15. Vahvempaa yhteistyötä erityistason hoidossa
16. Vuosiraportti Pohjoismaiden pääministereille liikkuvuustyöstä sekä erityisesti priorisoiduista aiheista

Pääsihteeri esitteli MR-SAMille kesäkuussa 2018 toimintasuunnitelman ensimmäisen luonnoksen Pohjoismaiden ministerineuvoston työstä Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden edistämiseksi vuosina 2018–2021. Toimintasuunnitelma pohjautuu nykyisiä pohjoismaisia liikkuvuuspanostuksia koskevaan selvitykseen ja Ingvar Havnenin ehdotuksiin.

Esityksen yhteydessä käydyistä keskusteluista käy ilmi, että MR-SAM piti Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuustyötä hyvin tärkeänä ja toivoi sen tueksi poliittista ja kunnianhimoista toimintasuunnitelmaa. Sen vuoksi MR-SAM pyysi pääsihtee-

riä laatimaan myös sektorien näkemyksiä sisältävän ehdotuksen lopulliseksi toimitasuunnitelmaksi MR-SAMin kokoukseen helmikuussa 2019.

Kaikkia ministerineuvostoja kehoitetaan syksyn 2018 aikana muotoilemaan liikkuvuusyhteistyötä koskevat tavoitteensa sekä tunnistamaan strategisia toimintoja tavoitteiden täyttämiseksi. Sen lisäksi kaikki ministerineuvostot sisältyvät Pohjoismaiden ministerineuvoston yleiseen toimintasuunnitelmaan, josta keskustellaan niin ikään MR-SAMin kokouksessa helmikuussa 2019.

3. Rajaesteiden poistaminen Pohjoismaiden välillä

Rajaesteiden poistaminen on itsenäinen osa Pohjoismaiden ministerineuvoston työtä Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden edistämiseksi.

Vuonna 2014 perustettu Rajaesteneuvosto on keskeinen toimija tässä työssä. Se näkyvöittää kansalaisten ja yritysten kohtaamia liikkuvuuden ja kasvun ongelmia Pohjoismaissa ja edistää tehokkaasti rajaesteiden ratkaisemista. Rajaesteneuvoston työ on tiiviisti sidoksissa rajaesteitä havaitseviin ja niihin ratkaisuja etsiviin toimijoihin ja organisaatioihin, mikä tuo Rajaesteneuvoston työhön avoimuutta ja laajaa osallisuutta.

Rajaesteneuvostolla on kolme priorisoitua painopistealuetta:

1. Pohjoismaiden välisten nykyisten rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen
2. Uusien rajaesteiden ehkäiseminen
3. Neuvontapalvelujen lisääminen ja tehostaminen.

Rajaesteneuvoston tavoitteena on selvittää mahdollisimman monta priorisoitua rajaestettä vuonna 2018. Selonteko koskee ajanjaksoa 1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018. Tänä aikana on selvitetty 10 rajaestettä, joista 9 on ratkaistu ja 1 poistettu, koska siihen ei ole löydetty ratkaisua.

4. Uusi toimeksianto

Yksi pohjoismaisen yhteistyön perustehtävistä on Pohjolan vapaan liikkuvuuden edistäminen. Muuttamisen tai päivittäisen työmatkustamisen toiseen Pohjoismaahan sekä opiskelun, työnteon ja yrityksen perustamisen toisessa Pohjoismaassa tulisi olla helppoa.

Vapaan liikkuvuuden tärkeyttä haluttiin korostaa entisestään antamalla Rajaesteneuvostolle uusi ja entistä vahvempi toimeksianto 1. tammikuuta 2018–31. joulukuuta 2021. Tarkoituksena on, että sillä on entistä enemmän poliittista voimaa vauhdittaa Pohjoismaiden hallituksia vapaan liikkuvuuden edistämässä. Pääministerien vision mukaan Pohjolan tulee olla maailman integroitunein alue, ja Rajaesteneuvoston tehtävänä on olla mukana toteuttamassa visiota.

Kansalliset edustajat saavat nyt muun muassa enemmän toimintavapauksia, esimerkiksi mahdollisuuden kutsua vastuuministereitä, työmarkkinaosapuolia ja muita toi-

mijoita yhteiseen kokoukseen rajaesteiden ratkomiseksi. Tavoitteena on myös vahvistaa kansallista yhteistyötä muun muassa siten, että Rajaesteneuvoston jäsenet laajentavat kansallista verkostoaan.

Myös tavoitetasoa on nostettu niin, että Rajaesteneuvoston tavoitteena on saada hallitukset purkamaan 8–12 rajaestettä vuodessa (aiemmin 5–10 rajaestettä).

Uusi toimeksianto on luettavissa osoitteessa:

<https://transition.norden.org/fi/haloo-pohjola/tietolaehheet-1/haloo-pohjolan-ja-raja-alueiden-neuvontapalvelujen-selonteko-1.9.2017201330.6.2018>

5. Nykyisten rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen

Rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen alkaa rajaesteiden havaitsemisella, kun kansalaiset tai yritykset hakevat neuvontapalveluista tietoa siirtyessään maasta toiseen. Rajaesteneuvosto kirjaa rajaesteet tietokantaansa ja Rajaesteneuvoston jäsenet valitsevat tietokannasta vuosittain joitakin rajaesteitä, joiden parissa he päättävät työskennellä. Työtä jatketaan siihen saakka, että rajaeste on saatu ratkaistua tai että asianomaiset ministeriöt tai viranomaiset ilmoittavat, ettei rajaestettä voida ratkaista. Ratkaisuja rajaesteisiin voivat laatia vain Pohjoismaiden sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin päättäjät ja kansalliset viranomaiset, ja Rajaesteneuvosto toimii siten pelkästään työn vauhdittajana. Sen vuoksi hyvä yhteistyö kansallisten ministeriöiden kanssa on tärkeää, ja nykyinen toimeksianto luo hyvät mahdollisuudet sille.

Rajaesteneuvosto priorisoi työmarkkina-, sosiaaliturva-, koulutus- ja elinkeinoalan rajaesteitä, joita voidaan ratkaista sopimuksin tai viranomaisten ja ministeriöiden tekemin sääntömuutoksin.

Rajaesteneuvoston tavoitteena on selvittää 8–12 rajaestettä vuodessa.

5.1 Rajaesteneuvoston selvittämät esteet 1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018

Ajalla 1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018 on selvitetty 10 priorisoitua rajaestettä. Yhdeksän on ratkaistu ja yksi on katsottu asianomaisissa ministeriöissä loppuun käsitellyksi.

Ratkaistut esteet:

1. Vaatimus ulkomaisen ajokortin vaihtamisesta Tanskassa
2. Ilmoittautuminen väärään työttömyyskassaan voi aiheuttaa korvauksen epäämisen

3. Vaatimus, jonka mukaan henkilön on keskeytyksettä kuuluttava maiden työttömyysturvan piiriin välttääkseen työttömyyskorvauksen alenemisen
4. Ruotsalaisen työttömyyskassan jäseneksi liittymisen ikäraja
5. Opiskeluihin liittyvä työharjoittelu toisessa Pohjoismaassa
6. Potilasmatkojen korvaaminen Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä
7. Opaskoira mukana matkalla (ratkaistu Suomessa ja Norjassa)
8. Liikkuva elintarvikehuoneisto ensimmäisenä Suomeen tulopaikkana
9. Vanhemmuuden tunnustaminen samaa sukupuolta olevien parien perheissä Suomeen ja Ruotsiin muutettaessa (ratkaistu Suomessa)

Poistettut rajaesteet, joita ei ole ratkaistu:

1. Vammaisajoneuvo muuton yhteydessä Norjassa

Lisätietoa Rajaesteneuvoston priorisoiduista rajaesteistä ja sektorien rajaestetyöstä on liitteissä 1 ja 2.

6. Uusien rajaesteiden ehkäiseminen

Rajaesteneuvosto on vuonna 2018 jatkanut työtä tavoitteena parantaa vuonna 2015 laadittuja kansallisia, pohjoismaisia ja EU-tason ennalta ehkäiseviä toimia.

EU-säädösten täytäntöönpano

Suomi käynnisti puheenjohtajakaudellaan vuonna 2016 pilottihankkeen, joka koski kahden EU-säädöksen täytäntöönpanon pohjoismaista koordinoitua. Syksyllä järjestetyssä virkamieskokouksessa käytiin keskusteluja EU-asetuksesta, joka koskee yksilöiden suojaamista henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaata liikkuvuutta. Kokouksen pohjalta jatketaan epävirallista yhteydenpitoa tämän säädöksen täytäntöönpanosta maissa.

Pohjoismaiden oikeusyhteistyö

Emeritusprofessori Inge Lorange Backer on laatinut pohjoismaista oikeusyhteistyötä koskevan analyysin, jossa muun muassa arvioidaan, miten tällainen yhteistyö voisi edistää rajaesteiden ratkaisemista. Analyysi esiteltiin yhteistyöministerien kokouksessa 8. helmikuuta 2018. Rajaesteneuvosto on sittemmin antanut näkemyksiään ja kommenttejaan lopullisesta raportista, josta keskustellaan jälleen yhteistyöministerien kokouksessa syyskuussa 2018.

Sosiaaliturvaseminaari

Pohjoismaiden ministerineuvosto järjestää Haloo Pohjola -tietopalvelunsa, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen kanssa sosiaaliturvaseminaarin 2.–3. lokakuuta 2018 Helsingissä. Seminaarissa keskitytään sovellettavaan lainsäädäntöön, perhe-etuuksiin ja eläkkeisiin. Tilaisuus on tarkoitettu sosiaaliturva-asioihin

erikoistuneille kokeneille virkailijoille. Seminaarissa laaditaan konkreettisia aloite-ehdotuksia, joiden avulla voitaisiin lyhentää EU-asioiden käsittelyaikoja ja parantaa Pohjoismaiden viranomaisten välistä yhteydenpitoa.

7. Neuvontapalvelujen lisääminen ja tehostaminen

Haloo Pohjola ja raja-alueiden neuvontapalvelut ovat joko kokonaan tai osittain Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamia. Neuvontapalveluilla on muun muassa kolme Rajaesteneuvoston antamaa tehtävää:

1. Tiedottaa Pohjoismaiden välillä liikkuvia yksityishenkilöitä maiden säännöistä ja viranomaisten yhteystiedoista.
2. Havaita ja raportoida rajaesteitä Rajaesteneuvoston sihteeristölle ja pohjoismaiseen rajaestetietokantaan.
3. Suunnitella ratkaisukeskeisiä työpajoja.

Rajaesteneuvosto on perustanut LOTS-koordinointiryhmän. Se toimii yhteistyöforumina, jonka puitteissa sihteeristö ja neuvontapalvelut tapaavat nykyään kolme kertaa vuodessa.

LOTS-ryhmän ja toimintasuunnitelman tavoitteena on parantaa, tehostaa ja tukea Rajaesteneuvoston työtä sekä parantaa tiedotusta yksityishenkilöille ja yrityksille, jotka haluavat liikkua Pohjoismaiden välillä.

LOTS-ryhmä on laatinut ja pannut täytäntöön yhteisen toimintasuunnitelman pohjoismaiselle Haloo Pohjola -neuvontapalvelulle sekä raja-alueiden neuvontapalveluille Grensetjänstenille, Öresunddirektille ja Pohjoiskalotin neuvontapalvelulle. Vuonna 2017 perustettiin työryhmä, johon kuuluvat Rajaesteneuvoston sihteeristö sekä yksi edustaja jokaisesta neuvontapalvelusta ja raja-aluekomiteasta. Ryhmä kehittää LOTS-ryhmän kokousten sisältöä yhteisen toimintasuunnitelman ja jäsenten tarpeiden pohjalta.

Mukana ovat vapaaehtois pohjalta myös useimmat pohjoismaiset raja-aluekomiteat, jotka tekevät aktiivista rajaestetyötä LOTS-ryhmässä. Enemmistö aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) rahoittamista raja-aluekomiteoista on mukana LOTS-ryhmässä.

LOTS-ryhmää koskeva arviointi toteutettiin talvella 2017–2018.

Lisätietoa neuvontapalveluista:

<https://transition.norden.org/fi/haloo-pohjola/tietolaehdet-1/haloo-pohjolan-ja-raja-alueiden-neuvontapalvelujen-selonteko-1.9.2017201330.6.2018>

8. Muut panostukset 2017–2018

8.1 Keskustelukokoukset Pohjoismaiden työmarkkinaosapuolten kanssa

Pohjoismaiden pääministerit antoivat Reykjavikin istunnon yhteydessä 28. lokakuuta 2015 Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerille tehtäväksi toteuttaa keskustelukokouksen, jossa työmarkkinaosapuolet ja elinkeinojärjestöjen edustajat kokoontuvat Rajaesteneuvoston ja asianomaisten pohjoismaisten ministerien kanssa keskustellakseen Pohjoismaiden kasvua ja työllisyyttä hankaloittavista rajaesteistä ja ratkaistakseen niitä. Vuonna 2017 yhteistyöministerit ja Rajaesteneuvoston jäsenet ovat pitäneet kansallisia ratkaisukeskeisiä kokouksia työmarkkinaosapuolten kanssa.

Näitä keskustelukokouksia koskeva raportti laadittiin talvella 2017, ja se on lähetetty saatekirjeen kanssa edellisen toimikauden Rajaesteneuvoston jäsenille edelleen lähetettäväksi kansallisiin keskustelukokouksiin osallistuneille työmarkkinaosapuolille. Kirjeessä kerrotaan keskustelukokouksissa käsitellyn kahden rajaesteen – alakohtaisesti säänneltyjen ammattipätevyysien tunnustamisen ja elinkeinoelämän pohjoismainen linkkisivuston – tilanteesta, jatkoprosessista työmarkkinaosapuolten osallistamiseksi Rajaesteneuvoston työhön sekä elinkeinoelämän rajaesteiden priorisoinnista uudessa toimeksiannossa. Kirjeessä työmarkkinaosapuolia kehoitetaan markkinoimaan linkkisivustoa omien digitaalisten foorumiensa ja yhteysverkostojensa kautta.

Keskustelukokouksia koskeva raportti on luettavissa osoitteessa:

<https://transition.norden.org/fi/haloo-pohjola/tietolaehheet-1/haloo-pohjolan-ja-rala-alueiden-neuvontapalvelujen-selonteko-1.9.2017201330.6.2018>

8.2 Henkilöllisyys- ja rajatarkastusten säännöllinen raportointi

Pohjoismaisten yhteistyöministerien 19. huhtikuuta 2016 pitämässä kokouksessa Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerille sai tehtäväksi analysoida säännöllisesti Pohjoismaiden väliaikaisten henkilöllisyys- ja rajatarkastuksien seurauksia. Päätöksen seurauksena Juutinrauma-instituutti on laatinut neljä raporttia Pohjoismaiden väliaikaisista rajatarkastuksista. Tuorein raportti esiteltiin yhteistyöministerien kokouksessa Lundissa 20. kesäkuuta 2018.

Neljännessä raportissa todetaan muun muassa, että Pohjoismaihin tulevien turvapaikanhakijoiden määrä on vähentynyt huomattavasti, ettei henkilöllisyys- ja rajatarkastusten tehossa ole nähtävissä merkittäviä eroja edelliseen raporttiin verrattuna ja että Juutinrauman alueen työmatkaliikenteen matka-ajat ovat periaatteessa palautuneet entiselleen. Raportissa todetaan lisäksi, että henkilöllisyys- ja rajatarkastusten vaikutuksia työmarkkinoille koskevat analyysit vaikeutuvat tulevaisuudessa, sillä ti-

lastojen siirto Pohjoismaiden tilastokeskusten välillä ei ole enää mahdollista. Syynä tähän on se, että Ruotsin tilastokeskus ei voi taata, etteivät Ruotsin muut julkiset viranomaiset käytä muiden Pohjoismaiden tilastokeskusten luottamuksellisia tietoja muuhun kuin tilastointi- ja tutkimustarkoituksiin.

Yhteistyöministerien kokouksessa 20. kesäkuuta 2018 päätettiin, että yhteistyöministerielle tiedotetaan jatkossa väliaikaisten henkilöllisyys- ja rajatarkastusten vaikutuksista tilanteen sitä erityisesti vaatiessa ja että pääsihteeri saa tehtäväksi seurata kysymystä Pohjoismaiden tilastokeskusten välisen tiedonvaihdon puutteesta.

8.3 Kansainvälinen toiminta

Aluepolitiikan pääosasto

Euroopan komission aluepolitiikan pääosasto piti yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön ja Pohjoismaiden neuvoston kanssa tiedotustilaisuuden Kööpenhaminassa 16. tammikuuta 2018. Aluepolitiikan pääosasto kertoi komission tiedonannosta/raportista ”Kasvun ja yhteenkuuluvuuden edistäminen EU:n raja-alueilla”. Tiedonannossa/raportissa kuvataan komission suunnittelemaa EU:n rajaestetyön toimia tulevina vuosina. Rajaesteneuvoston tapaa osallistaa sekä alueelliset että kansalliset ja pohjoismaiset toimijat liikkuvuuden edistämistyöhön pidetään oivallisena esimerkkinä siitä, kuinka rajaestetyötä tulisi tehdä.

Opintokäynti Visegrad-maista

Visegrad-maiden edustajat vierailivat Rajaesteneuvoston sihteeristössä 22.–23. toukokuuta. Valtuuskunta koostui akateemisen maailman edustajista ja virkamiehistä ja sitä johti Central European Service for Cross-border Initiatives (CESCI)-ryhmä, jonka vetämän hankkeen tavoitteena on saada aikaan Visegrad-maihin (V4-maihin) Rajaesteneuvoston/Rajaesteneuvoston sihteeristön työtä muistuttava rajaesteprosessi. Visegrad-maiden opintokäynti on tulosta siitä, että muun muassa Euroopan komission aluepolitiikan pääosasto on kiinnittänyt huomiota työtapamme.

Pohjoismainen rajaestetyö kiinnostaa myös Baltian maita ja Benelux-maita.

8.4 Rajaestetietokanta

Rajaestetietokannan päivittäminen on tärkeää, jotta Rajaesteneuvoston jäsenillä on mahdollisimman hyvät tiedot käytettävissään uusien rajaesteiden priorisoinnissa ja työssä jo priorisoitujen tapausten parissa. Tietokannan päivittäminen luo hyvät edellytykset maiden ministeriöiden ja sihteeristön yhteistyölle, minkä avulla rajaestetietokantaan saadaan paikkansapitävää tietoa niin, että tiedot kytketään kansallisesti eri ministeriöihin ja hyväksytään niissä.

Sen vuoksi rajaestetietokannan sisällön laatu varmistetaan 15. toukokuuta–15. syyskuuta yhteistyössä kansallisten ministeriöiden kanssa. Työprosessia arvioidaan syksyllä, kun kaikki vastaukset prosessin mahdolliseksi parantamiseksi ovat saapuneet.

8.5 Linkkisivusto

Työmarkkinaosapuolten kanssa käydyissä keskusteluissa on toivottu elinkeinoelämän linkkisivustoa. Pohjoismaiden ministerineuvosto on laatinut yhdessä ulkopuolisen Resonans Kommunikation -konsulttitoimiston kanssa elinkeinoelämän linkkisivuston. Se julkaistiin huhtikuussa 2018 sihteeristön ja viestintäosaston yhteistyönä. Linkkisivuston näkyvyyden parantamiseksi Pohjoismaissa sihteeristö priorisoi vuonna 2018 markkinointipanostuksia muun muassa hakukoneoptimoinnin (SEO) avulla.

<http://nordenbusiness.org/fi>

8.6 Vuosikertomus

Rajaesteneuvosto ei julkaise vuosikertomusta vuonna 2018. Sen sijaan toimintakertomus laaditaan ajalta 1. tammikuuta 2018–30. kesäkuuta 2019 (18 kuukauden ajanjakso). Näin toimintakertomus voi toimia myös selontekona yhteistyöministerieille. Sitä seuraavasta vuodesta lähtien toimintakertomukset (jakson 1. heinäkuuta 2019–30. kesäkuuta 2020 toimintakertomus) koskevat 12 kuukauden ajanjaksoa.

8.7 Sähköinen henkilötunnus ja digitaaliset rajaesteet Pohjoismaissa

Sihteeristö on yhteistyössä analyysi- ja tilastoyksikön, digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL), Haloo Pohjolan sekä Pohjoismaiden neuvontapalveluiden kanssa laatinut keväällä raportin digitaalisten palveluiden, etenkin kansallista sähköistä henkilötunnusta edellyttävien palveluiden, saatavuudesta Pohjoismaissa. Raportissa selvitetään kansalaisten kohtaamia ongelmia muun muassa sosiaaliturvaan ja veroihin liittyvissä asioissa sekä sitä, kuinka montaa henkilöä ongelmat mahdollisesti koskevat. Päätelmän mukaan digitaalisten palveluiden saatavuus vaihtelee Pohjoismaiden välillä ja Pohjoismaiden digitaaliset rajaesteet koskettavat mahdollisesti kymmeniä tuhansia henkilöitä. Raportti julkaistiin analyysi- ja tilastoyksikön uudessa muistiosarjassa, joka täydentää yksikön analyysisarjaa, ja sen tarkoituksena on toimia muun muassa pohjana Pohjoismaiden digitalisaatiotyön tuleville raporteille ja tulevalle työlle.

Liite 1 – Rajaesteneuvoston priorisoimat rajaesteet

Rajaesteneuvoston priorisoimien rajaesteiden tilanne

Rajaesteneuvoston jäsenet ovat kukin valinneet priorisoitavia rajaesteitä. Joissakin tapauksissa useampi jäsen on päättänyt käsitellä rajaestettä yhdessä.

1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018 on selvitetty 10 rajaestettä. Yhdeksän estettä on ratkaistu, ja asianomainen ministeriö on päättänyt katsoa yhden esteen loppuun käsitellyksi, mikä tarkoittaa sitä, ettei työtä kyseisen esteen parissa jatketa.

Jäljempänä esitellään lyhyesti priorisoitujen esteiden tilanne.

Rajaestetyö on luokiteltu neljään tasoon, joita jokaista varten on oma värinsä.

Sininen tarkoittaa sitä, että asianomaiselta ministeriöltä on saatu lopullinen vastaus ja este on selvitetty. Este on siis ratkaistu tai maat ovat päättäneet katsoa asian loppuun käsitellyksi eivätkä jatka ratkaisun etsimistä.

Vihreä tarkoittaa sitä, että työ sujuu sen prosessin mukaisesti, jonka jäsen on hahmotellut saadakseen lopullisen vastauksen siihen, ratkaistaanko este vai ei.

Keltainen tarkoittaa sitä, että esteen parissa työskennellään.

Punainen tarkoittaa sitä, etteivät asianomaiset ministeriöt tai viranomaiset tällä hetkellä priorisoi estettä.

Asianomaisten ministeriöiden selvittämät ja ratkaisemat rajaesteet

1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018

Ilmoittautuminen väärään työttömyyskassaan voi aiheuttaa korvauksen epämiesten **SININEN**

Työttömäksi jäänyt voi menettää oikeuden tulonmenetykskorvaukseen, jos hän on väärän työttömyyskassan jäsen. Este voi koskea sekä rajatyöntekijöitä että henkilöitä, jotka ovat asuneet ja työskennelleet Ruotsissa.

Rajaestettä on priorisoinut vuodesta 2014 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Vaatus, jonka mukaan henkilön on keskeytyksettä kuuluttava maiden työttömyysturvan piiriin välttääkseen työttömyyskorvauksen alenemisen **SININEN**

Ansiosidonnaiseen työttömyyskorvaukseen oikeutetulta henkilöltä vaaditaan Ruotsin käytännön mukaisesti muun muassa kahdentoista kuukauden yhtenäistä jäse-

nyyttä ruotsalaisessa työttömyyskassassa tai vastaavaa vakuutusaikaa toisessa Pohjoismaassa. Jos jäsenyydessä on ollut katkos, henkilö saattaa menettää oikeuden ansiosidonnaiseen korvaukseen ja jäädä pelkän alemman peruspäivärahan varaan. Jäsenyyteen voi tulla katkos, jos henkilö esimerkiksi aloittaa työt jossakin muussa maassa kuin Ruotsissa tai palaa Ruotsiin ja hakee korvausta oltuaan sitä ennen rajatyöntekijä. Este voi kohdata myös henkilöitä, jotka asuvat ja työskentelevät pelkästään Ruotsissa.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2015 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Ruotsalaisen työttömyyskassan jäseneksi liittymisen ikäraja SININEN

Yli 64-vuotias henkilö ei voi liittyä ruotsalaisen työttömyyskassan jäseneksi. Tämä voi aiheuttaa ongelmia toisessa maassa työskennelleelle henkilölle, joka jää työttömäksi. Ruotsin tulonmenetykskorvauksen sääntöjen mukaan 64 vuotta täyttänyt ei voi sen takia saada työttömyyskorvausta.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Korvaus potilasmatkasta Norjan ja Suomen/Ruotsin välillä SININEN, Norja/Suomi

Suomessa tai Ruotsissa asuvan, Norjassa työskentelevän rajatyöntekijän sosiaaliturva on Norjassa, jonne hän myös maksaa veronsa. Hän ei saa korvausta potilasmatkoista/hoitomatkoihin kotoaan Suomesta tai Ruotsista sairaalaan Norjaan, toisin kuin hänen Norjassa asuvat ja työskentelevät työtoverinsa.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Kimmo Sasi, Suomi.

Opaskoira mukana matkalla SININEN, Suomi/Norja

EU:n sisällä opaskoiran kanssa matkustavia kohdellaan nykyisin samalla tavalla kuin lemmikkieläinten kanssa matkustavia turisteja. Koiran rokotusten ja todistusten hankkiminen aiheuttaa tästä syystä suuria kustannuksia ja pitkiä käsittelyaikoja.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Kimmo Sasi, Suomi.

Vanhemmuuden tunnustaminen samaa sukupuolta olevien pariin perheissä **SININEN, Suomi**

Monet Pohjoismaat eivät tunnusta vanhemmuutta, joka on vahvistettu suostumuksen perusteella toisessa Pohjoismaassa, kun samaa sukupuolta olevat vanhemmat ovat saaneet lapsen keinohedelmöityksen avulla.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Liikkuva elintarvikehuoneisto ensimmäisenä Suomeen tulopaikkana **SININEN**

Liikkuva elintarvikehuoneisto ei voi Elintarviketurvallisuusviraston päätöksen mukaan toimia Suomeen tuotavien eläinperäisten elintarvikkeiden ensimmäisenä maahan tulopaikkana. Tämä rajoittaa ruotsalaisten yritysten mahdollisuuksia myydä tuoreita ruotsalaisia eläinperäisiä tuotteita Suomessa esimerkiksi kylmäautosta.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Vaatus ulkomaisen ajokortin vaihtamisesta Tanskassa **SININEN**

Yli 15 vuotta voimassa olevaa EU/Eta-ajokorttia ei tarvitse enää vaihtaa kahden oleskeluvuoden jälkeen Tanskassa.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Opiskeluihin liittyvä työharjoittelu toisessa Pohjoismaassa **SININEN**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Selvitetyt esteet, joita ei ole ratkaistu. Asianomaisten ministeriöiden loppuun käsittelemät rajaesteet 1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018

Vammaisajoneuvon mukaan ottaminen muuton yhteydessä **SININEN, Norja**

Vammaisajoneuvoa käyttävät henkilöt eivät voi ottaa ajoneuvoa (esimerkiksi autoa) mukaansa muuttaessaan toiseen maahan, vaan heidän on anottava uutta ajoneuvoa uudessa asuinmaassaan. Pitkien käsittelyaikojen vuoksi mainitunlaisesta kulkuvälineestä erityisen riippuvaisen ja sitä päivittäin tarvitsevan henkilön voi olla mahdotonta muuttaa.

Estettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Rajaesteneuvoston aktiivisesti ajamat rajaesteet 1. syyskuuta 2017–30. kesäkuuta 2018

Korvaus potilasmatkasta Norjan ja Suomen/Ruotsin välillä **VIHREÄ**, Ruotsi

Suomessa tai Ruotsissa asuvan, Norjassa työskentelevän rajatyöntekijän sosiaaliturva on Norjassa, jonne hän myös maksaa veronsa. Hän ei saa korvausta potilasmatkoista/hoitomatkoihin kotoaan Suomesta tai Ruotsista sairaalaan Norjaan, toisin kuin hänen Norjassa asuvat ja työskentelevät työtoverinsa.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Färsaarelaisen ajokortin hyväksyminen **VIHREÄ**

Färsaarelaista ajokorttia ei voi vaihtaa ruotsalaiseen tai suomalaiseen ajokorttiin, kun muuttaa jompaankumpaan maahan.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien John Johannessen, Färsaaret.

Grönlantilaisen ajokortin hyväksyminen **VIHREÄ**

Grönlantilaisella ajokortilla voi ajaa Tanskassa 90 päivää, minkä jälkeen on suoritettava kuljettajantutkinto uudestaan. Uutta kuljettajantutkintoa voidaan pitää turhana, jos ajokortilla on jo saanut ajaa 90 päivää. Färsaarelaisia ja grönlantilaisia ajokortteja koskevat eri säännöt eri Pohjoismaissa, ja färsaarelaisten ajokorttien osalta määräykset ovat usein lievemmät kuin grönlantilaisten ajokorttien osalta. Färsaarelaista ajokorttia voi käyttää Tanskassa vaihtamatta korttia tai suorittamatta kuljettajantutkintoa uudestaan.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien Jørgen S. Søndergaard, Grönlanti.

Norjan sisäinen verotuskäytäntö vaikeuttaa rakennusalan urakointia **VIHREÄ**

Esimerkiksi rakennusalan yrityksillä on suuria hallinnollisia ongelmia Norjassa tehtävien tilapäisten urakoiden yhteydessä, vaikka urakan pituus olisi vain muutama kuukausi ja se olisi kertaluonteinen. Yritykset kokevat tilanteen niin, että Norjan veroviranomaiset toimivat Norjan sisäisen hallintokäytännön eivätkä pohjoismaisen verosopimuksen pohjalta. Tanskalaisille yrityksille tämä on merkinnyt sitä, että kolme neljästä luopuu aikeistaan toimia Norjan markkinoilla, joko heti tai ensimmäisen vuoden kuluessa.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2015 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Bertel Haarder, Tanska.

Oikeus saada virkavapautta poliittisen luottamustehtävän hoitamiseen toisessa Pohjoismaassa **VIHREÄ**

Muussa kuin asuinmaassaan työskentelevällä henkilöllä ei ole oikeutta saada virkavapautta asuinmaassa hoidettavaa poliittista tehtävää varten. Tämä saattaa olla este poliittisten tehtävien vastaanottamiselle.

Estettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi, ja Bertel Haarder, Tanska.

Ruotsissa vapaa-ajan asunnon omistavien ulkomaalaisten tilapäinen henkilötunnus **VIHREÄ**

Ruotsissa vapaa-ajan asunnon omistavat ulkomaalaiset kohtaavat ongelmia yrittäessään hankkia sähkö-, puhelin- ja internetliittymiä, koska heillä ei ole pysyvää eikä tilapäistä ruotsalaista henkilötunnusta.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Färssaarelainen piirturikortti **VIHREÄ**

Färssaarelaisilla ammattikuljettajilla on ongelmia digitaalisten piirturikorttien saamisessa Färssaarilla. Kuljettaja ei voi tästä syystä kirjata ajoaikaansa Tanskassa ja muissa Pohjoismaissa voimassa olevien sääntöjen mukaisesti.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien John Johannessen, Färssaaret.

Suomen neljän kuukauden sääntö **VIHREÄ**

Suomi otti Euroopan unionin vuonna 2004 tapahtuneen laajentumisen alla käyttöön määräykset asuinpaikkaan perustuvista etuuksista, mikä tarkoittaa sitä, että henkilöt, joiden kotipaikka ei ole Suomessa ja joiden työsuhde ei ole kestänyt vähintään neljää kuukautta, jäävät vaille tiettyjä sosiaaliturvaetuuksia, joihin heillä muutoin olisi Suomessa asuvina ollut oikeus.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Lääkkeiden merkintään ja pakkausselosteiden kieliin liittyvät erilaiset vaatimukset **VIHREÄ**

Lääkkeiden pakkausselosteita koskevat vaatimukset vaihtelevat eri Pohjoismaissa. Vaikka lääkkeille on yhdenmukaiset säännöt, pakkausselosteita koskevat erilaiset lakisääteiset määräykset. Yritykset joutuvat usein suunnittelemaan pakkauksensa täysin uudestaan, pelkkä selosteiden kääntäminen ei riitä. Tuloksena on korkeammat loppuhinnat ja suppeampi valikoima.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2016 lähtien John Johannessen, Färssaaret, Siv Friðleifsdóttir, Islanti, Jørgen S. Søndergaard, Grönlanti, ja Bertel Haarder, Tanska.

Julkisten viranomaisten kanssa viestintään käytettävät digitaaliset työkalut eivät toimi Pohjoismaiden rajojen yli **VIHREÄ**

Pohjoismaissa on kehitetty useita erilaisia digitaalisia työkaluja, joiden tavoitteena on helpottaa yhteydenpitoa viranomaisten ja yritysten välillä. Ne voivat keventää hallinnollisia taakkoja ja säästää yritysten arvokasta aikaa. Valitettavasti Pohjoismaissa käytettäviä työkaluja ei ole kehitetty yhteensopiviksi keskenään. Usein vaaditaan lisäksi henkilökohtaista käyntiä paikan päällä tai toimimista oikeushenkilönä tai vastaavana tietyn työkalun käyttöoikeuden saamiseksi. Sen seurauksena suuri osa työkaluista on vain kansallisesti toimivien yritysten käytössä.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2016 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti, John Johannessen, Färösaaret, Kimmo Sasi, Suomi, ja Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Laitoksissa asuvien henkilöiden muutto **VIHREÄ**

Pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaan asianomaisten viranomaisten tulee tehdä yhteistyötä mahdollistaakseen ikääntyneiden tai laitoshoidossa olevien henkilöiden muuton maahan, johon heillä on vahvin henkilökohtainen side. Tämä ei toimi käytännössä maksuihin ja vastuuseen liittyvien epäselvyyksien vuoksi.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Oikeuden läheishoitorahaan (omaishoidontukeen) voi saada vain, jos sekä hoitaja että hoidettava kuuluvat Ruotsin sairausvakuutuksen piiriin **VIHREÄ**

Läheishoitorahaa voi saada henkilö, joka hoitaa läheistä ihmistä, jonka sairaus on niin vakava, että se on huomattava uhka hänen hengelleen.

Estettä ovat priorisoineet vuodesta 2016 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi, ja Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Toimintarajoitteisten kuljetuspalvelu **VIHREÄ**

Kansalliset säännöt oikeudesta kuljetuspalveluun tekevät toimintarajoitteisten matkustamisesta Pohjoismaiden välillä kallista ja hankalaa. Ongelma johtuu osittain siitä, että päätökset oikeudesta kuljetuspalveluun tehdään Pohjoismaissa eri elimissä ja eri tasoilla.

Estettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Opaskoira mukana matkalla **VIHREÄ, Islanti**

EU:n sisällä opaskoiran kanssa matkustavia kohdellaan nykyisin samalla tavalla kuin lemmikkieläinten kanssa matkustavia turisteja. Koiran rokotusten ja todistusten hankkiminen aiheuttaa tästä syystä suuria kustannuksia ja pitkiä käsittelyaikoja.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Henkilökohtainen avustaja muutettaessa **VIHREÄ**

Vaikeasta toimintarajoitteesta kärsivien henkilöiden, joilla on henkilökohtainen avustaja, on vaikea saada avustaja mukaansa muuttaessaan toiseen maahan. Maat päättävät kansallisesti oikeudesta avustajaan, ja henkilökohtaisten avustajien työehdot ovat erilaiset eri maissa.

Estettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Ammattipätevyyden tunnustaminen **VIHREÄ**

Monien ammattien harjoittamiselle asetetaan Pohjoismaissa vaatimuksia joko sääntelemällä ammatteja valtion tasolla asetuksin tai toimialan asettamilla vaatimuksilla. Valtion sääntelemiä ammatteja varten on puitteet ammattipätevyyden tunnustamista koskevassa tarkistetussa direktiivissä, jota parhaillaan pannaan täytäntöön Pohjoismaissa. Koska eri Pohjoismailla on erilaiset vaatimukset ammattien harjoittamisesta, työntekijöiden vapaa liikkuvuus kärsii.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Dagfinn Høybråten, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kimmo Sasi, Suomi, John Johannessen, Färsaaret, Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Bertel Haarder, Tanska.

Vanhemmuuden tunnustaminen samaa sukupuolta olevien parien perheissä **VIHREÄ, Ruotsi**

Monet Pohjoismaat eivät tunnusta vanhemmuutta, joka on vahvistettu suostumuksen perusteella toisessa Pohjoismaassa, kun samaa sukupuolta olevat vanhemmat ovat saaneet lapsen keinohedelmöityksen avulla.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Toisistaan poikkeavat rakennusmääräykset **VIHREÄ**

Pohjoismaiden rakennusaineita koskevat standardit poikkeavat toisistaan, mikä vaikeuttaa maiden välistä kauppaa ja rakennusyhtiöiden toimintaa useammassa Pohjoismaassa.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Bertel Haarder, Tanska, Kimmo Sasi, Suomi, ja Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Arvokuljetukset Pohjoismaasta toiseen **VIHREÄ**

Suomalaisia arvokuljetusyhtiöitä ja niiden työntekijöitä koskevien Ruotsin sääntöjen mukaisten vaatimusten takia yritysten on hankittava lisävarusteita ja maksettava työntekijöiden lisäkoulutuksesta, jotta ne voivat kuljettaa euroja Tornion ja Haaparannan alueen Ruotsin puolella toimivilta kauppailta. Nämä vaatimukset estävät käytännössä suomalaisia arvokuljetusyhtiöitä hakemasta euroja Ruotsin puolella toimivilta kauppailta ja toimittamasta niitä suoraan suomalaiseen pankkiin.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Oikeus työttömyyskorvaukseen Norjassa työskentelyn jälkeen tapahtuneen lomautuksen tai irtisanomisen jälkeen **VIHREÄ**

Ruotsissa asuvien henkilöiden, jotka on lomautettu työstään Norjassa tai Suomessa, on vaikea saada työttömyyskorvausta.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Tulli- ja talletusmaksut tavaroiden tuomisen yhteydessä **VIHREÄ**

Tullivaikeuksia/-ongelmia esiintyy usein tavaroiden satunnaisen maahantuonnin yhteydessä esimerkiksi Norjaan, sillä Norjan tullisääntöihin katsotaan yleisesti liittyvän totuttua enemmän hallinnollista työtä ja useampia maksuja.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Hevosten väliaikainen maahantuonti Norjan ja Ruotsin välillä **VIHREÄ**

Monet eläintenomistajat kohtaavat usein suuria ongelmia, kun he kuljettavat hevosiaan Norjan ja Ruotsin rajan yli joko kilpa-ajoihin tai valmennukseen.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Norjalaisten lohenpoikasten tuonti Ruotsiin **VIHREÄ**

Kuivan maan lohenkasvatuksesta kiinnostuneet yritykset eivät voi tällä hetkellä tuoda lohenpoikasia Norjasta eikä Färsaarilta, koska se on kiellettyä Ruotsin lain mukaan. Kielto rajoittaa Ruotsin merielinkeinon kehitysmahdollisuuksia, koska norjalaisten kalanpoikasten tuonti lisäisi alan kilpailukykyä.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Haku Norjan lukio-opintoihin **VIHREÄ**

Pohjoismaiden kansalaisten on joissakin tapauksissa vaikea päästä lukiokoulutukseen Norjassa, sillä joissakin maakunnissa tiettyjen lakien perusteella (Norjan opetuslain luku 6) tulkitaan niin, että hakijan tulee olla kirjoilla Norjan väestörekisterissä ja koulun maakunnassa koulun alkaessa ja mieluiten jo opiskelupaikkaa haettaessa (1. maaliskuuta), jotta hakemus voidaan hyväksyä.

Estettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Dokumentaatiovaatimukset Norjan väestörekisteriin kirjautumiseksi **VIHREÄ**

Kun Pohjoismaiden kansalainen, Norjan kansalainen mukaan lukien, muuttaa Norjaan toisesta Pohjoismaasta aikomuksenaan viipyä Norjassa yli kuusi kuukautta, hänen on ilmoitauduttava väestörekisteriin Norjan veroviranomaisen luona. Dokumentaatiovaatimukset eroavat kaikista muista Pohjoismaista.

Estettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Harjoittelu- ja oppisopimuspaikat Tanskassa ja Ruotsissa **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Norjalaiset lähihoitajat Tanskassa **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Maakohtaiset estot **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Aikaa vievät muodollisuudet merinisäkkäiden näytteiden siirtämisessä maiden rajojen yli **VIHREÄ**

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2018 lähtien John Johannessen, Färsaaret, ja Jørgen S. Søndergaard, Grönlanti.

Nopeampaa tietoa ulkomailla asuville **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Psykologien käytännön harjoittelu **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Liite 2 – Sektorien selonteot

Uudet aloitteet ja sektoreilla meneillään oleva työ

1. Sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto (MR-S)

Muutokset MR-S:n rajaestepriorisoinneissa

MR-S:n ja ÄK-S:n työ Pohjoismaiden rajaesteiden torjumiseksi on suureksi osaksi pohjautunut vuonna 2012 julkaistussa Rajaesteet Pohjoismaissa sosiaali- ja työmarkkinakysymyksissä -raportissa havaittuihin rajaesteisiin. Useat alkuperäisistä esteistä on ratkaistu ja jäljellä olevat esteet edellyttävät ratkaisuja joko kansallisella tai Euroopan maiden yhteistyön tasolla. Viime vuosien tilannekatsaukset ovat siksi olleet lähes identtisiä edellisvuosiin verrattuna.

ÄK-S päätti sen vuoksi lokakuussa 2016, että se priorisoi muutaman poliittisesti ajankohtaisen rajaesteen seurantaan eikä seuraa enää kootusti Rajaesteet Pohjoismaissa sosiaali- ja työmarkkinakysymyksissä -raportissa havaittuja jäljellä olevia rajaesteitä. Tulevaisuudessa MR-S ja ÄK-S priorisoivat erityisesti rajaesteitä, joihin on mahdollista löytää yhteispohjoismaisia ratkaisuja.

MR-S ei tällä hetkellä priorisoi erityisesti mitään rajaesteitä. Rajaesteistä keskustellaan kuitenkin jatkossakin tarvittaessa MR-S:n alaisissa sosiaaliturvaa ja sosiaalipalveluja käsittelevissä ryhmissä. Ryhmät voivat myös esittää mahdollisesti uusia rajaesteitä, jotta ÄK-S tai MR-S voi keskustella ja päättää, tuleeko kyseisiä rajaesteitä priorisoida erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoalan pohjoismaisessa yhteistyössä.

2. Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U)

Priorisoidut rajaesteet

Ammattipätevyyden tunnustaminen

Nro 14-122 rajaestetietokannassa

Monet ammatit ovat valtion sääntelemiä joko lain tai alakohtaisten säädösten pohjalta. Pohjoismaiden erilaisten vaatimusten seurauksena työntekijöiden vapaa liikkuvuus kärsii.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne

Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo, että Pohjoismaiden säänneltyjen ammattien hyväksymisjärjestelmät toimivat hyvin eivätkä ne lähtökohtaisesti muodosta esteitä työvoiman vapaalle liikkuvuudelle. Jotta järjestelmät saataisiin toimimaan hyvin jatkossakin, Pohjoismaiden ministerineuvosto on puheenjohtajanaan Norjan aloit-

teesta käynnistänyt selvityksen ulkomaisen koulutuksen ja ammattipätevyyden saaneiden hakijoiden hyväksymisjärjestelmistä tavoitteena poistaa rajaesteitä Pohjoismaiden, Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin välillä. Selvitys koskee myös Pohjoismaiden ja EU:n ulkopuolella koulutuksen tai ammattipätevyyden saaneita henkilöitä.

Selvitystä käsitellään raporteissa [Utdanning, arbeid og integrering i Norden - Delrapport 1](#) ja [Utdanning, arbeid og integrering i Norden - Delrapport 2](#)

Raporttien seuranta tarkastellaan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamismahdollisuuksia korkea-asteen koulutuksen ulkopuolisilla aloilla esimerkiksi ammattipätevyyden tunnustamisen osalta. Lisäksi NORRIC-toimistoihin on lähetetty lausuntokierrokselle ehdotus, joka koskee automatisaation ja tekoälyn käytön lisäämisen mahdollisuuksia ulkomaisten koulutusten ja ammattipätevyksien hyväksymisessä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistää lisäksi pilottihankkeena prosessin, jossa valitaan yhdestä kahteen erityisalaa, joita olisi mielenkiintoista tarkastella itsesääntelyn osalta. Valinnan pohjalta on tarkoituksena käynnistää vuoropuhelu kyseisten alojen edustajien kanssa itsesääntelyn laajuudesta ja merkityksestä Pohjoismaiden työmarkkinoiden liikkuvuuden kannalta. Pohjoismaiden rajaesteitä on käsitelty useissa keskustelukokouksissa, joista saadaan muun muassa ideoita pilottihankkeen käynnistämiseen.

Muiden asioiden osalta viitataan Pohjoismaiden ministerineuvoston ilmoitukseen, joka koskee suositusta 19/2016: Alakohtaisten määräysten yhdenmukaistaminen ja säänneltyjen ammattien validointi liikkuvuuden helpottamiseksi.

3. Työelämäalan ministerineuvoston (MR-A) priorisoidut rajaesteet

Ratkaisemattomat rajaesteet

Vaatimus keskeytyksettömästä kuulumisesta eri maiden työttömyysvakuutukseen, jotta työttömyyskorvaus pysyisi ennallaan

Nro 14-004 rajaestetietokannassa

Yhdessä maassa asuva ja toisessa maassa työskentelevä henkilö, joka ei liity työttömyyskassaan ensimmäisenä työpäivänään voi työttömäksi jäädessään saada alhaisempaa työttömyyskorvausta keskeytyneen vakuutusjakson takia.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne: Ruotsissa selvitetään työttömyysvakuutusta, johon sisältyy tämä asia ja muita parlamentaarisisessa sosiaalivakuutus selvityksessä tarkasteltuja kysymyksiä. Joului-

kuussa 2016 lausuntokierrokselle lähetetyssä ministeriön kirjelmässä (Ds 2016:47) ehdotetaan, että työttömyyskassan jäsenyystvaatimusta kahdentoista perättäisen kuukauden aikana selvennetään ja että hallituksen tai hallituksen määräämän viranomaisen tulee voida antaa määräyksiä jäsenyyden katkoksista, jotka työttömyyskassan tulee jättää huomiotta jäsenehtoja arvioidessaan. Lakimuutoksen ehdotetaan astuvan voimaan 2. huhtikuuta 2018.

Työssäoloon liittyvät lisävaatimukset toisen maan työssäolo- ja vakuutuskausien mukaan lukemiseksi anottaessa työttömyyskorvausta

Nro 14-090 rajaestetiokannassa

Monet Pohjoismaat asettavat lisäehdoksi tietyn työssäolajakson maassa, ennen kuin toisessa Pohjoismaassa kertyneet työssäolo- ja vakuutusjaksot voidaan laskea mukaan.

Tilanne: Rajaestettä ei ole ratkaistu, mutta sitä seurataan jatkossa kahdenvälisesti ja kansallisesti. Sosiaalivakuutusryhmä jatkaa ongelman seuraamista, mutta se ei voi ratkaista estettä.

EU-asioiden pitkät käsittelyajat

Nro 14-042 rajaestetiokannassa

Sosiaali- ja työttömyyskorvausetuuksia koskevien päätösten käsittelyajat vaihtelevat eri Pohjoismaissa. EU-asioiden käsittelyaika saattaa pitkittyä, koska asianomainen laitos voi joutua hankkimaan tietoja toisen maan vastaavalta laitokselta. Tämä saattaa vaikeuttaa henkilön toimeentuloa. Rekisteröityjen työttömien määrän suuri kasvu voi myös pidentää käsittelyaikoja.

Tilanne: Maita kehotetaan edelleen lyhentämään käsittelyaikoja.

Matka-avustusta ei voi saada matkustettaessa työhaastatteluun toiseen maahan

Nro 14-018 rajaestetiokannassa

Työnhakija voi saada matka-avustusta työhaastattelumatkaa varten maan rajojen sisällä mutta ei toiseen maahan suuntautuvaa työhaastattelumatkaa varten.

Tilanne: Rajaeste katsotaan ratkaistuksi Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa. ÄK-A on päättänyt kirjallisessa menettelyssä, että rajaeste katsotaan ratkaistuksi asianomaisissa maissa.

Ratkaistut ja selvitetty esteet

Oikeus työttömyyspäivärahaan esimerkiksi Norjan työarviointiaivustuskauten jälkeen

Nro 14-034 rajaestetietokannassa

Kun toisessa maassa työskennellyt henkilö hakee työttömyyspäivärahaa asuinmaassaan, työttömyyspäivärahaa koskevasta oikeudesta päättävä asianomainen laitos tarvitsee todistuksen aikaisemman työskentelymaahan vakuutus- ja työsuhdejaksoista. Mailla on erilaiset säännöt siitä, mistä kausista todistus annetaan ja mitkä kaudet otetaan huomioon. Norjan lainsäädännön mukaisesti niin kutsuttua työarviointiaivustusta ei katsota vakuutusjaksoksi ja se on siksi heikentänyt ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan saamisoikeutta.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne: Rajaeste katsotaan osittain ratkaistuksi, ja ratkaisematta jääneet osiot katsotaan selvitettyiksi. ÄK-A on tämän perusteella päättänyt poistaa rajaesteen rajaesteluettelosta.

Ruotsin ja Norjan asianomaisten viranomaisten/organisaatioiden keskustelun tuloksena on saatu aikaan käytännön ratkaisu, jonka ilmoitetaan toimivan tyydyttävällä tavalla.

Ruotsi toteaa:

Työttömyyspäivärahan saamisoikeutta koskeva osa on ratkaistu niin, että ajanjakso vahvistetaan liitteessä.

Ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa ei voida kuitenkaan myöntää, sillä työarviointiaivustusaikaa ei voida pitää vakuutusaikana, koska aika ei oikeuta työttömyyspäivärahaan Norjassakaan. Ruotsin työmarkkinaministeriö arvioi, että asian ratkaiseminen olisi hyvin hankalaa Ruotsin lakia muuttamalla. Rajaesteneuvoston arvion mukaan ajanjakson todistamista koskeva este on ratkaistu ja ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa koskeva este on selvitetty, mutta ei ratkaistu.

4. Kestävän kasvun ministerineuvoston (MR-TILLVÄXT) priorisoimat elinkeino- ja energia-alan rajaesteet

Ratkaisemattomat rajaesteet

Sektorin priorisoimat rajaesteet

Rakennusaineita koskevat erilaiset standardit

Nro 14-076 rajaestetietokannassa

Pohjoismaiden rakennusaineita koskevat standardit poikkeavat toisistaan, mikä vaikeuttaa maiden välistä kauppaa ja rakennusyhtiöiden toimintaa useammassa Pohjoismaassa. Rajaesteessä 14-076 keskitytään seuraaviin asioihin: kosteus, huonekorkeus, kaiteet, ovet, ikkunat, esteettömyys, melu ja tulenarkuus.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne: MR-TILLVÄXTin (elinkeino) puitteissa on pidetty rakennusasioista vastaavien ministerien kokous 29. toukokuuta 2018 Tukholmassa, ja kokouksessa Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Ahvenanmaan ministerit hyväksyivät julkilausuman Pohjoismaiden rakennusmääräysten yhdenmukaistamisen edistämiseksi. Julkilausuman mukaan esteettömyysasioiden tulee toimia rakennusmääräysten yhtenäistämisen parissa tehtävän yhteistyön pilottihankkeena. Kokouksessa ministerit kehottivat pääsihteeriä seuraamaan kokouksessa tehtyjä päätöksiä. Syksyllä 2018 pidetään lisäksi keskustelukonferenssi rakennusalan standardeista, joiden tavoitteena on parantaa niihin liittyvää pohjoismaista koordinaointia ym.

Energiasektorin priorisoimat rajaesteet

Ahvenanmaan sähkönsiirtomaksut

Nro 14-162 rajaestetietokannassa

Koska Vattenfall regionnät AB omistaa 20 kilometrin pituisen Ruotsin valtiolliseen kantaverkkoon kytketyn ilmajohdon, Kraftnät Ålandia pidetään Vattenfallin tavallisena teollisuusasiakkaana eikä vientimaana. Ahvenanmaalla on oma lainsäädäntövalta ja sähkömarkkinat eivät ole sääntelyn alaiset, minkä seurauksena se tulisi luokitella vientimaaksi. Tilanne olisi niin, jos Kraftnät Åland olisi yhdistetty suoraan Ruotsin kantaverkkoon. Vuonna 2013 Kraftnät Åland maksoi Vattenfallille yli 1 miljoonan euron arvosta ylimääräisiä sähkönsiirtomaksuja. Tämä kustannus lankeaa viime kädessä Ahvenanmaan yritysten ja kuluttajien maksettavaksi.

Rajaesteen tilanne:

Ahvenanmaa tuo suuren osan sähköstään Ruotsista Kraftnät Åland AB:n omistamaa johtoa pitkin. Koska Kraftnät Åland AB on nyt sertifioitu siirtoverkonhaltija (TSO), Ahvenanmaa ja Suomi katsovat, että sähkön kauppaa koskeva EU:n asetus koskee myös Ahvenanmaan johtoa ja että johto on siksi vapautettu maksusta. Ruotsin mielestä tämä on väärin, koska sähkön kauppaa koskeva EU:n asetus edellyttää, että rajayhdysjohto liitetään siirtoverkonhaltijan ylläpitämään sähköverkkoon. Johto on lii-

tetty Ruotsin alueverkkoon, jonka omistaa Vattenfall Regionnät AB. Vattenfall Regionnät AB ei ole sertifioitu siirtoverkonhaltija (TSO) Ruotsissa. Rajaestettä ei ole vielä ratkaistu. Lisäksi on päätetty, ettei tätä rajaestettä enää priorisoida Rajaesteneuvostossa. Asia katsotaan selvitettyksi, mutta ei ratkaistuksi, koska sitä koskevilla keskusteluilla ei ole löydetty ratkaisua esteeseen.